

บทวิจารณ์หนังสือ

ครูแท้แต่ไม่แท้ : เทคนิคและกำลังใจเพื่อครูมือใหม่ถึงครูวัยเก๋า

ผู้เขียน/เรียบเรียง : เรฟ เอสควิท

ขนาด 16 หน้า/ยก หน้า 400 หน้า

ปีที่พิมพ์ : 2559

สถานที่พิมพ์ : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้
และคุณภาพเยาวชน (สสค.)

สำนักนายกรัฐมนตรี

ISBN : 978-616-235-260-7

ชusakดี เอกเพชร¹

Chusak Ekpetch

หลายคนเคยอ่านหนังสือเรื่อง Teach Like Your Hair's on Fire : Methods and Madness inside Room 56 (ชื่อภาษาไทยว่า “ครูนอกกรอบกับห้องเรียนนอกแบบ” สรรพวิธีและสารพัดลูกบ้าในห้อง 56) เขียนโดย ครูเรฟ เอสควิท คงจะนึกถึงเรื่องราวลูกบ้า และกลเม็ดของครูเรฟได้เป็นอย่างดี

ถึงขนาดที่หนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ ยกให้เป็นหนังสือปลุกกระแสการปฏิรูปวิธีการจัดการศึกษาของเด็กๆ ในสหรัฐอเมริกา และกลายเป็นหนังสือ Bestseller ในปี 2007 ซึ่งสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดพิมพ์ขึ้น และด้วยความเชื่อที่ว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการยกระดับการเรียนรู้ล่าสุดสำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) จึงได้แปลและจัดพิมพ์หนังสือ Real Talk for Real Teacher: Advice for Teachers form Rookies to Veterans โดยใช้ชื่อภาษาไทยว่า ครูแท้แต่ไม่แท้ : เทคนิคและกำลังใจเพื่อครูมือใหม่ถึงครูวัยเก๋า อีกครั้งหนึ่งหนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นจากประสบการณ์การเป็นครูนานกว่า 30 ปีของครูเรฟ เอสควิท คนเดิม ครูเรฟเป็นครูประจำชั้น ห้อง 56 ของโรงเรียนประถมศึกษาโฮบาร์ต

¹ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

นักเรียนส่วนใหญ่ที่นั่นเป็นเด็กด้อยโอกาส ที่มีฐานะยากจน มาจากครอบครัวที่ไม่ได้พูดภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่หนึ่ง และมีปัญหาชีวิตมากมายในนครลอสแอนเจลิส ครูเรฟได้รับความชื่นชมอย่างกว้างขวางว่าเป็นครูที่ทุ่มเทชีวิตเพื่อพัฒนาความรู้และสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ลูกศิษย์ โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม การสร้างบุคลิกภาพและทักษะการดำเนินชีวิตแก่เด็กๆ ผ่านศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม กิจกรรมนอกหลักสูตรที่สร้างสรรค์มากมายของเขาพิสูจน์ว่าเด็กๆ เรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อพวกเขาสนุกสนาน นักเรียนของเราไม่เพียงทำคะแนนสอบได้ยอดเยี่ยม แต่พวกเขายังเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบ การแก้ปัญหา ความมีน้ำใจ การทำงานร่วมกัน การอดทนรอคอย การเป็นผู้ให้ และทักษะชีวิตอื่นๆ จากกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดแสดงละครเชกสเปียร์ ประจำปีที่สร้างชื่อเสียงไปทั่วโลก

ครูเรฟ เอสควิท เคยได้รับรางวัลอันทรงเกียรติมากมายจากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน อาทิ รางวัล President's National Medal of the Art, รางวัล American Teacher Award, รางวัล Heroes among Us Award ของนิตยสาร People, รางวัล Use Your Life Award จากรายการโฆว์ของโอปราห์ วินฟรีย์

หนังสือครูแท้แท้ไม่เป็นเล่มนี้ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ได้จัดพิมพ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2559 โดยมีศาสตราจารย์วิจารณ์ พานิช เป็นที่ปรึกษาโครงการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุบลรัตน์ เต็งไตรรัตน์ เป็นผู้แปล มีความยาวทั้งหมด 400 หน้า ในตอนต้นของเล่มจะมีคำนิยมของสาระในเล่มนี้ เขียนโดย ศุภกร บัวสาย วิจารณ์ พานิช มานิจ สุขสมจิตร ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล นคร ตั้งกะพิภพ และดร.วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์ ซึ่งสาระเชิงทัศนะที่น่าสนใจยิ่ง

เพียงชื่อเรื่อง “ครูแท้แท้ไม่เป็น” ก็เป็นประเด็นชวนสงสัยได้แล้วว่า ครูจะต้องทำอะไรแล้วทำไมคนที่เป็นครูแท้ๆ จริงแท้ไม่ได้ ครูเรฟ เอสควิท ครูประจำชั้นห้อง 56 ของโรงเรียนประถมศึกษาโฮบาร์ตในลอสแอนเจลิส สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นครูที่มีประสบการณ์ยาวนานมากกว่า 30 ปี และเป็นผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ ได้กล่าวถึงความเป็นครูไว้อย่างน่าสนใจ

ครูเรฟกล่าวว่า “งานครูอย่างเรายากขึ้นทุกวัน ครอบครัวที่ล้มเหลว ความยากจนและเทคโนโลยีที่ดึงความสนใจเด็กๆ ไปหมด เป็นอุปสรรคกีดขวางการทำหน้าที่ของพวกเรา ดูเหมือนว่าในแต่ละปีเรามีนักเรียนที่มาโรงเรียนโดยไม่พร้อมที่จะเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี และเวลาที่คิดอะไรผิดพลาดขึ้นในห้องเรียน ครูอย่างเราก็ไม่พ้นที่จะถูกตำหนิได้ทุกเรื่องนั้นอาจทำให้

คุณท้อแท้ ครูดีๆ ทุกคนที่ผู้รู้จักพร้อมที่จะเลิกสอนได้ทุกเมื่อ เมื่อถึงจุดหนึ่งในการทำงานอาชีพของตนเอง แต่ก็ยังยืนหยัดต่อไป นั่นก็เพราะพวกเขาเป็นครูที่ตื่นั่นเอง”

จากข้อมูลดังกล่าว ครูเรฟได้ทำให้เราเชื่อมั่นได้ว่า ครูแท้หรือครูเพื่อศิษย์ไม่ใช่สอนแค่เพื่อให้เด็กได้จำ แต่จะเป็นครูที่มีความมุ่งมั่นต่อการทำหน้าที่ช่วยเหลือศิษย์ในการเรียนรู้เพื่อปูทางวางรากฐานชีวิตในอนาคต ครูแท้คือครูที่ช่วยให้ศิษย์เชื่อมโยงระหว่างหนังสือกับชีวิตของพวกเขา ครูแท้จริงแท้ไม่ได้และไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งปวงที่ต้องเผชิญ

หนังสือครูแท้แท้ไม่เป็น เป็นหนังสือเล่มที่ 4 ของครูเรฟ โดยเน้นสาระเกี่ยวกับครูและการสอนโดยมีทั้งเทคนิค คำแนะนำและกำลังใจ สำหรับผู้ที่อยู่ในอาชีพครู ทั้งครูบรรจุใหม่และครูรุ่นเก่า ประเด็นสำคัญที่ครูเรฟมีให้แก่ครู คือ การให้นักเรียนรู้จักเป้าหมายตั้งแต่การเปิดเรียนในวันแรก เพื่อให้ครูและนักเรียนได้คุยกันตลอดทั้งปี คุณลักษณะของศิษย์ที่ครูเรฟเอาใจใส่หล่อหลอมลักษณะของชาวเซกสเปียร์แห่งโฮบาร์ต คือ เป็นคนสุภาพน่ารัก ขยันทำงานหนัก ซื่อสัตย์ แสดงความคิดเห็นริเริ่ม รับผิดชอบ การกระทำของตัวเอง รู้จักกาลเทศะ ไม่กลัวที่จะถามคำถาม รู้จักการนำเสนอ มีความเป็นระเบียบ และอ่อนน้อมถ่อมตน รวมถึงคำขวัญของห้องเรียนครูเรฟหรือชาวเซกสเปียร์แห่งโฮบาร์ต คือ ไม่มีทางลัด ซึ่งหมายความว่าหากอยากมีความสามารถและมีชีวิตที่ดี ก็ต้องมานะอดทนขยันหมั่นเพียรฝึกฝนตนเอง โดยตลอดปีการศึกษานักเรียนจะได้รับการหล่อหลอมและพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัตินี้ อีกประเด็น คือ การเรียนรู้เป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษา โดยให้นักเรียนเชื่อมโยงตนเองกับบทเรียนและรู้ว่าจะไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร โดยครูเรฟจะถามนักเรียนเสมอว่า ทำไมเราถึงต้องเรียนในเรื่องนี้ เด็กบางคนอาจจะตอบว่า “เรียนเพราะต้องเรียน” หรือ “ไม่รู้เหมือนกัน” คำตอบที่ควรจะเป็น คือ “เรียนเรื่องนี้แล้วชีวิตของฉันจะดีขึ้น” นักเรียนของครูเรฟรู้ว่าเขาจะใช้ทักษะเหล่านี้ในอนาคตอย่างไร ไม่ใช่เพื่อการเรียนเพื่อหวังจะสอบให้ได้คะแนนดีๆ ตัวอย่างวิชาที่ครูเรฟสอน ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ในชั้นเรียนครูเรฟเริ่มจากหลักคิดที่ว่า เด็กๆ ควรรู้จักกับการบริหารจัดการเงิน เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ เด็กจะได้เรียนเรื่องการออม การเขียนใบสมัครงาน เป็นต้น

ครูเรฟกล่าวว่า “การอุทิศและทุ่มเทต่อศิษย์ยังเป็นรูปแบบที่ผมยึดถือปฏิบัติในห้องเรียนของผม มีคนถามผมว่า ทำไมลูกศิษย์ของผมถึงตั้งใจเรียน นั่นเพราะผมใช้คุณธรรม 6 ระดับในห้องเรียน และผลักดันให้นักเรียนพัฒนาไปให้สูง... ระดับที่ 1 เด็กตั้งใจเรียน

เพราะไม่อยากมีปัญหา ระดับที่ 2 เรียนเพราะอยากได้รางวัล เพราะเป็นการติดสินบน ระดับที่ 3 เรียนเพื่ออยากเอาใจครู พ่อแม่ ระดับที่ 4 เรียนเพราะปฏิบัติตามกฎ ระดับที่ 5 เรียนเพราะเกรงใจคนอื่น และระดับที่ 6 เรียนเพราะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองยึดถือ นอกจากนี้ คุณต้องประพฤติตัวเป็นต้นแบบที่ดีของลูกศิษย์ตลอดเวลา ฉะนั้น การเป็นครูที่ดี คุณไม่สามารถถอดใจในการช่วยเหลือลูกศิษย์ได้ตลอดชีวิต”

ครูเรพเน้นเรื่องการสอนทักษะชีวิตให้กับเด็ก เขาเล่าว่าถ้ามีใครมาถามว่าคุณเป็นครูสอนอะไร เขาจะไม่ตอบว่าสอนวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิชาภาษาอังกฤษ ฯลฯ แต่ผมจะตอบว่าผมเป็นครูสอนนักเรียน สอนชีวิต ไม่ใช่สอนวิชา สำหรับเขาเรื่องเกรดเฉลี่ยของเด็กไม่สำคัญ เรื่องการแข่งขันไม่สำคัญ แต่เขาเน้นเรื่องการเป็นครูที่ดีจากเนื้อแท้ การเป็นครูที่ดีต้องไม่ท้อและไม่ยอมแพ้ และต้องสอนให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างมีความรับผิดชอบและมีคุณธรรมที่ดี

ในการเขียนแบบเล่าเรื่องในหนังสือเล่มนี้ ครูเรพได้วิพากษ์ระบบการศึกษาและสังคมได้อย่างน่าสนใจ ในด้านปัญหาการสอน ครูเรพกล่าวว่า

“การสอนเป็นงานที่ยากเหลือเชื่อ เราพยายามที่จะสอนเด็กๆ ให้เป็นคนที่มีคุณธรรมอยู่ในโลกที่มีความไร้คุณธรรม จ้องหน้าเด็กเหม็งอยู่ตลอดเวลา เราพยายามที่จะให้เด็กๆ เชื่อว่าควรที่จะทำตัวน่านับถือ ในขณะที่ความหยาบคายไม่ได้เป็นเพียงเรื่องธรรมดาที่ประพฤติปฏิบัติกันทั่วไป หากยังเป็นที่ยื่นขม ประโคมข่าวกันอย่างน่าตื่นตะลึงตามสื่อต่างๆ จนคนมากมายเห็นดีเห็นงามตามไปด้วย”

ในด้านการดูแลเด็ก ครูเรพได้เน้นการฝึกให้เด็กรับผิดชอบได้มีหลักคิดว่า “เมื่อเยาวชนได้รับเสรีภาพที่แสดงความคิดเห็น เริ่มพวกเขาจะเริ่มจัดการดูแลชีวิตตนเอง ถ้ายอมลดการควบคุมและยอมให้เด็กๆ ทำผิดพลาดและสะดุดล้มบ้าง ครูจะสามารถช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การให้คุณค่า และน้อมรับคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสำเร็จและความสุข” โดยครูเป็นแบบอย่างที่ดีอย่างที่ต้องการให้เด็กเป็น

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนมีมากมาย ซึ่งเป็นประเด็นที่ครูจะต้องเรียนรู้ และถอยไม่ได้ ครูเรพได้กล่าวว่า “จะต้องมีเรื่องปวดหัวเกิดขึ้นในชั้นเรียนของคุณ ตั้งแต่เรื่องเด็กอาเจียนไปจนถึงเรื่องเด็กแลกหมัดกัน จะต้องมีเรื่องอะไรสักอย่างที่ไม่ได้อยู่ในแผนการสอนของคุณเกิดขึ้นไม่เว้นแต่ละวัน ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้นจงสงบนิ่งไว้ เรื่องต่างๆ สามารถแก้ไขได้ในระยะยาว เรียนรู้จากความผิดพลาดของคุณ แม้จะเกิดอะไรผิดพลาดขึ้นมา นั่นไม่ใช่ปัญหา

ถ้าเรื่องเดิมยังเกิดขึ้นครั้งแล้วครั้งเล่า ให้ลองใช้แนวทางที่แตกต่างไป หรือเสาะแสวงหาคำปรึกษาจากคนอื่นเพื่อจะได้มุมมองใหม่ๆ”

“เรื่องหยวนะทุกเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นโอกาสให้คุณทำดีขึ้น ไม่มีความรู้สึกอะไรที่ไปกว่าการสอนบทเรียนที่เกิดจากความล้มเหลวที่ผ่านมา คุณไม่มีวันทำงานสำเร็จจะต้องมีเรื่องผิดพลาดอย่างที่คุณไม่เคยผิดพลาดมาก่อน แม้จะสอนมา 25 ปีแล้ว”

ครูเรฟเน้นให้เด็กรู้จักเรียนรู้และควบคุมตนเองในด้านความประพฤติ ในตอนหนึ่งครูเรฟ กล่าวว่า

“ภาษาเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการชั้นเรียน ระวังอย่าไปข่มขู่นักเรียนให้กลายเป็นนักโทษที่เชื่อฟังคำพูดที่ว่า “เพราะครูสั่ง” อาจได้ผลระยะสั้น แต่วิธีการที่หนักแน่นและมีเหตุผลในการใช้กฎระเบียบของชั้นเรียนของคุณจะมีประสิทธิภาพมากกว่าในระยะยาว การสอนเด็กๆ เรื่องการควบคุมตนเองต้องใช้เวลา เตรียมใจไว้เลยว่าพวกเขาจะทำอะไรผิดพลาดมากมาย เมื่อคุณเปิดโอกาสให้พวกเขาจะมีระดับความประพฤติด้วยตนเอง จงใช้ความผิดพลาดเหล่านั้นเป็นโอกาสในการสอนนักเรียนถึงวิธีประพฤติตนให้ดีขึ้น”

ในประเด็นเรื่องการให้การบ้านเด็กที่มีการพูดกันมากในปัจจุบัน ครูเรฟได้วิพากษ์ไว้อย่างน่าในสนใจ

“ทุกวันนี้ไม่ค่อยมีการบ้านที่มีเหตุผลและมีประสิทธิผลมากนัก การทำการบ้านซึ่งน่าจะสำคัญนี้จะถูกบ่อนทำลายด้วยขั้นตอนสองขั้นตอนด้วยกัน ขั้นแรก ครู พบว่า มีนักเรียนซึ่งเข้าห้องเรียนมาโดยที่ล้าหลังอย่างมากแล้ว แม้ในเรื่องทักษะพื้นฐานที่สุด เป็นจำนวนมากกว่าที่เคยมีมา เรื่องน่าเศร้าแบบนี้บวกกับระบบที่เรียกร้องเอาความเป็นเลิศทันที ในการทำแบบทดสอบมาตรฐาน เป็นชุดๆ ไม่จบสิ้น เป็นผลให้เด็กๆ ต้องกลับบ้านพร้อมแบบฝึกหัดและงานสารพัดที่ทำให้สมองชาองแล้วองเล่า โขคร้ายที่ผู้ปกครองเกิดสนับสนุนความบ้าคลั่งนี้ด้วย มีหลายโรงที่คุยอวดว่าส่งเด็กขนาดแปดขวบให้ทำการบ้านเป็นสามสี่ชั่วโมงทุกคืน นักเรียนมัธยมกลายเป็นสัตว์หากินกลางคืน ที่อ่านหนังสือและทำโครงการต่างๆ ที่ครูสั่งสร้างเองตีสามตีสี่ เด็กยอมรับว่าเหตุผลเดียวที่ทำการบ้านเสร็จก็เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษที่หนักแล้ว หรือเกรดแย่ๆ แต่การเรียนรู้อะไรก็ตามไม่ได้อยู่ในใจเลย”

ครูเรฟได้ฉายภาพให้เห็นชัดเจนว่า การบ้านเป็นภาระที่บั่นทอนสุขภาพของนักเรียนมากกว่าการพัฒนาการทางปัญญาที่แท้จริง นอกจากนี้ในด้านการประเมินผลการเรียน ครูเรฟ

กล่าวว่า

“การประเมินประสิทธิผลของการสอนอย่างถูกต้อง แม่นยำกว่าแบบทดสอบ คือ การที่นักเรียนของคุณอยู่ที่ไหน หลังจากออกชั้นเรียนของคุณไปสัปดาห์ และยังคงใช้ทักษะที่คุณสอนอยู่หรือไม่ การที่นักเรียนของคุณติดต่อกับคุณหลังจากที่เขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สนุกกับชีวิตในมหาวิทยาลัย เข้าสู่โลกธุรกิจหรือเริ่มสร้างครอบครัว นั่นแหละคือผลลัพธ์ที่จะเป็นเชื้อเพลิงให้คุณขับเคลื่อนไปไกลเสียยิ่งกว่าการถูกจัดอันดับด้วยตัวเลขบนแผ่นกระดาษของคนอื่น”

“ขอให้ศิษย์เก่าเล่าให้นักเรียนของคุณฟังว่าชั้นเรียนของคุณช่วยให้เขาประสบความสำเร็จได้อย่างไร”

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมแนวคิด แนวทางการจัดการเรียนการสอนอย่างไรเพื่อให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้ โดยปลายทางของการเรียนรู้ไม่ได้วัดกันที่การสอบ แต่หมายถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นที่ชีวิต ซึ่งเป็นการเดินทางที่ยาวนาน รวมถึงให้ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาที่ครูต้องเผชิญทั้งในและนอกห้องเรียน จึงเชื่อว่าคนที่เป็นครูแท้ที่อุทิศตัวเพื่อศิษย์

เมื่ออ่านหนังสือเล่มนี้แล้วจะรู้สึกปิติที่ต้องทำงานหนัก ต้องฟันฝ่าไประยะยาว เป็นชีวิตที่ทรงคุณค่าให้ความสุขทั้งแก่ตนเองและคนรอบข้าง สร้างประโยชน์ให้แก่ศิษย์และสังคม สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทได้ด้วยความมั่นใจ